

OPINIA

w sprawie odstępstwa od zakazu umyślnego zabicia do 25 osobników żubra

W odpowiedzi na pismo z dnia 12.03.2024 r., znak: DZP-WG.6401.79.2024.EB, Komisja PROP ds. Ochrony Gatunków **warunkowo pozytywnie opiniuje** wniosek Białowieskiego Parku Narodowego, dotyczący zezwolenia na zabicie do 25 osobników żubra bytujących w stanie dzikim w Puszczy Białowieskiej i terenach z nią sąsiadujących, poza Białowieskim Parkiem Narodowym (gminy Białowieża, Hajnówka, Narewka, Narew, Dubicze Cerkiewne, Kleszczele, Czyże, Orla).

Warunkiem pozytywnej opinii jest, by zezwolenie na uśmiercenie do 25 żubrów zostało wydane nie na jeden rok, lecz na 5 lat (co wymaga modyfikacji wniosku).

W sytuacji, gdy przed upływem 5 lat okaże się, że cała objęta zezwoleniem liczba żubrów (25 osobników) została uśmiercona, Białowieski PN może wystąpić o zwiększenie liczby żubrów w ramach tego zezwolenia. Wniosek taki powinien zawierać szczegółową informację o dotychczas uśmierconych żubrach (płeć, wiek, data, powód uśmiercenia, miejsce i sposób uśmiercenia, wyniki sekcji, co stało się z ciałem zabitego osobnika). Wniosek powinien zawierać też informację o działaniach, jakie zostały podjęte w celu ograniczenia konfliktów z żubrami. Ich propozycje wskazaliśmy w poniższym uzasadnieniu.

Ponadto w opinii PROP w jednym z warunków decyzji derogacyjnej powinno zostać zaznaczone, że ciała uśmierconych żubrów nie mogą stanowić źródła trofeów lub mięsa używanego do celów komercyjnych. Jeśli nie ma przeciwwskazań epidemiologicznych, ciało uśmierconego żubra należy pozostawić w lesie do wykorzystania przez padlinożerców i naturalnego rozkładu. Dopuszczalne może być także pobieranie próbek do celów naukowych.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 56, ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, zgody na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 52 ust. 1 tej ustawy, obowiązujących wobec gatunków chronionych, mogą być udzielane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych po spełnieniu przesłanek wymienionych w ustawie. Uzasadnienie wniosku wskazuje na spełnienie tych przesłanek,

jednak wykazanie braku alternatywnych rozwiązań nie jest jednoznaczne, a przytoczone działania związane z uciążliwymi żubrami wydają się niewystarczające.

We wniosku wskazano, że w pierwszej kolejności uśmiercane będą osobniki chore (m.in. z NZN), w drugiej kolejności agresywne. Choroby i pasożyty są jednym z zagrożeń dla żubrów, jednak jak pokazują wyniki badań, to nieodpowiednie zarządzanie może zwiększać ryzyko chorób i inwazji pasożytniczych¹. Nekrotyczne zapalenie napletka, uznawane za duże zagrożenie w przeszłości, ma obecnie mniejsze znaczenie i z dużym prawdopodobieństwem nie jest przenoszone między osobnikami. Podeszły wiek czy słaba kondycja nie powinny być przesłankami do uśmiercenia. Agresja żubrów, wskazywana we wniosku jako jedna z przesłanek odstrzału, nie znajduje potwierdzenia w ewidencji naukowej. Zgodnie z badaniami prowadzonymi na terenie objętym wnioskiem, agresywne zachowania żubrów zdarzają się tam niezmiernie rzadko (0,4% przypadków kontaktu człowieka z żubrami), a ich przyczyną w 85% przypadków jest zbyt bliskie podchodzenie lub płoszenie żubrów². Agresywne zachowania żubrów są więc najczęściej reakcjami obronnymi, których można i należy unikać poprzez niedopuszczanie do niepokojenia zwierząt i zachowanie odpowiedniego dystansu, a w przypadku pojawienia się sytuacji konfliktowych - wezwanie właściwych służb lub instytucji. Odpowiednio wczesne reagowanie na konfliktowe zwierzęta, odstraszenie ich od terenów zabudowanych, użycie krótkotrwałych bodźców bólowych poprzez strzelanie gumowymi lub gumowo-metalowymi kulami (mogą być aplikowane z markerów RAM zasilanych kapsułami ze sprężonym dwutlenkiem węgla), uszczelnianie ogrodzeń, stosowanie pastuchów elektrycznych lub inne rozwiązania przeciwdziałają habituacji osobników i powinny być narzędziem w zarządzaniu populacjami żubra.

Komisja zwraca uwagę, że każdy zarządca populacji żubrów powinien mieć możliwość uśmiercenia lub innej formy usuwania z populacji ściśle określonej liczby osobników, jednak powinno to dotyczyć uzasadnionych przypadków, np. ze względu na zdarzenia losowe, takie jak poważne obrażenia poniesione w wypadkach na drogach i wynikającą z tego konieczność skrócenia cierpienia lub w sytuacjach, gdy pomimo podjętych działań odstraszających metodami skutecznymi w odniesieniu do innych żubrów, dany osobnik nie reaguje na nie. Uśmiercenie może być także uzasadnione w sytuacji zaawansowanego stanu chorobowego powodującego cierpienie, w celu jego skrócenia. Jednak w każdym takim wypadku i konieczna jest opinia lekarza weterynarii, specjalizującego się w chorobach dużych ssaków roślinożernych.

Przy obecnym stanie liczebnym populacji (blisko 900 żubrów), uśmiercenie do 25 żubrów w ciągu 5 lat nie powinno być szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony populacji, jednak należy pamiętać, że utrata nawet pojedynczych osobników (np. cielnych lub sprawujących opiekę nad cielętami samic, osobników prowadzących stado, nosicieli unikatowych genów), może wpływać negatywnie na populację.

Warunkowo pozytywna opinia Komisji wynika z konieczności zobligowania wnioskodawcy do wprowadzenia w szerszym zakresie działań przeciwdziałających sytuacjom konfliktowym z udziałem żubrów. Natomiast przedłużenie czasu obowiązywania zezwolenia przy zachowaniu tej samej liczby żubrów pozwoli na większą elastyczność w wykorzystaniu zezwolenia oraz umożliwi zaplanowanie i wdrożenie działań minimalizujących ewentualne konflikty z wybranymi osobnikami gatunku.

dr hab. Sabina Pierużek-Nowak, prof. UW
przewodnicząca KOG PROP
[podpisano elektronicznie]

Otrzymują:

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- Członkowie PROP
- a/a